
ETP grupas nostājas dokuments

EIROPAS SAVIENĪBA VESELĪBAI

1.7.2020 – kā pieņēma ETP grupa

Kad vēlējāmie kādam novēlēt visu to labāko dzimšanas dienā vai Jaunajā gadā - pat pirms COVID-19 krīzes - pēdējais teikums pirms atvadišanās visbiežāk bija: "Un pats galvenais – labu veselību!"

"Veselība ir bagātība" – tie ir seni, taču patiesi vārdi. Šo, 2020. gadu, raksturoja globāla pandēmija, kuras rezultātā visā pasaulē dzīvību zaudēja simtiem tūkstošu cilvēku. Pandēmija skāra visas dalībvalstis, un, lai gan daudzām izdevās samazināt tās izplatību, Covid-19 joprojām ir liela problēma un, iespējams, tāda arī paliks, kamēr netiks izstrādāta efektīva vakcīna.

Covid-19 apliecināja, ka veselībai ir jāpiešķir daudz lielāka nozīme Eiropas politikā. ETP grupa aicina strauji īstenot Eiropas Savienības iniciatīvu veselībai.

1. Kristīgi demokrātiskais pasaules skatījums

Kristīgi demokrātisko un humānistisko sakņu dēļ ETP grupas darbību centrā vienmēr ir indivīda labklājība – iedzīvotāju fiziskā, garīgā un sociālā labklājība. Tāpēc kristīgo demokrātu dibinātāji Eiropas politikas pamatā nostādīja visu Eiropas iedzīvotāju labklājību. Kopš tā laika tas ir viens no trijiem galvenajiem ES mērķiem, kas noteikti Līguma par Eiropas Savienību 3. pantā līdz ar miera veicināšanu un mūsu vērtību stiprināšanu.

Mēs kā kristīgie demokrāti pāri visam esam cieši pārliecināti, ka cilvēki var veidot labāku nākotni. Tāpat kā ārsti, medmāsas un farmaceiti uzlabo ikdienas dzīvi miljoniem Eiropas iedzīvotāju, mēs uzskatām, ka laba politika var paveikt to pašu. Mēs vēlamies veidot progresu medicīnā un zinātnē. Mēs ticam labākai nākotnei. Mēs ticam zinātnes rezultātiem un progresam un vēlamies, lai Eiropa zinātni izmantotu mērķtiecīgi, sekmējot visu iedzīvotāju labklājību.

Kristīgie demokrāti tic sabiedrībai, kas palīdz tiem, kuriem tas ir vajadzīgs. Medicīnas nozares progress mums nav tikai vēl viens biznesa modelis. Medicīnas nozares progress mums ir tikai un vienīgi vajadzība visiem uzlabot ikdienas dzīvi atbilstoši viņu ienākumiem, izglītības līmenim vai reģionālajai izcelsmei Eiropā. Mēs arī ticam indivīdu spējai augt, radīt un sekmēt ikviena cita labklājību, netiekot atturētiem vai pamācītiem. Sabiedrībai, kas ļauj indivīdam būt iekļautam, taču brīvam.

Mēs atbalstām inovācijas radītos ieguvumus un savos lēmumos pamatojamies uz zinātni. Mēs zinām, ka tehnoloģijām ir jākalpo cilvēkiem, nevis otrādi, taču mēs nevaram arī aizvērt durvis jaunām tehnoloģiskām iespējām, piemēram, lietotnēm, lielajiem datiem, mākslīgajam intelektam un personalizētām zālēm. Gluži pretēji – mēs vēlamies, lai Eiropa pati šīs jaunās tendences vadītu un veidotu. Mēs nostādām cilvēkus inovāciju centrā. Medicīnas progresam ir jābūt stingri balstītam skaidrā, uz cilvēku vērstā vērtību sistēmā.

Mēs kā kristīgie demokrāti jau esam ieņēmuši skaidru nostāju attiecībā uz Eiropas potenciāla izmantošanu veselības nozarē – mēs atbalstām savus iedzīvotājus, piemēram, cīņā pret vēzi. Mēs ticam, ka mūsu vērtības, to sistēma un mūsu vēlme tiekties uz iespaidīgākām inovācijām un dalīties šajās zināšanās ar visu zinātnisko kopienu ir galvenie principi, kas ļaus mums padarīt Eiropas iedzīvotāju dzīves labākas, cenšoties cīnīties pret vēža radīto apdraudējumu. Tām pašām vērtībām mūs ir jāvada centienos nodrošināt, ka visiem Eiropas iedzīvotājiem tiek garantēta piekļuve augstiem veselības aprūpes standartiem.

Tā kā medicīna ir balstīta uz iepriekšējām zināšanām, lielo datu un mākslīgā intelekta vislabākā iespējamā izmantošana ļauj pētniekiem un ārstiem tieši meklēt atbildes pagātnē, lai izdarītu ātrākas un precīzākas prognozes par nākotni. Mēs labi zinām, ka veselības jomā tehnoloģijas var noteikt, vai kāda dzīvība tiks zaudēta vai glābta.

Mēs arī zinām, ka medicīnas lielās problēmas, piemēram, slimības vai pandēmiju, varam pārvarēt tikai kopīgiem spēkiem. Tāpēc mēs vēlamies kopīgi strādāt Eiropā un aiz kontinenta robežām. Ar godīgas tirdzniecības nolīgumiem mēs vēlamies apvienot veselības aprūpes speciālistus, lai labāk dalītos zināšanās un izveidotu tīklus veselības aprūpes uzlabošanai Eiropā un ārvalstīs.

Turklāt mēs vēlamies, lai Eiropa stingri paustu savu nostāju pret visiem, kas mēģina izmantot pandēmijas, slimības vai citus veselības apdraudējumus, lai spēlētu varas spēles. Mēs cīnāmies pret dezinformāciju un pret valstīm, kuras slēpj svarīgu informāciju, parto, kā cīnīties pret slimībām vai pandēmiju. Mēs izmantosim savu ekonomisko varu un vienmēr noteiksim sankcijas, ja kāda valsts mēģinās pakļaut Eiropas iedzīvotāju dzīves riskam, vai nu mūs maldinot/neinformējot, vai arī izmantojot pandēmiju savās interesēs. Veselības riska pārvaldība būs pamats patiesi kristīgi demokrātiskai drošībai nākotnē.

Mēs ticam Eiropas Savienībai, kura ciena, aizsargā un atbalsta visus Eiropas iedzīvotājus. Mēs ticam Eiropas Savienībai, kas dod iespēju un veicina inovācijas un visu mūsu dzīvi.

Mūsu Savienība ir arī veselības savienība, kuras centrā ir uz personu vērsta politika. Visos lēmumos, kas pieņemti veselības politikā, ir jāņem vērā vīriešu un sieviešu individuālās vajadzības.

Tā ir arī Savienība, kas joprojām ir atvērta pasaulei ārpus tās robežām. Mēs atbalstām starptautisku sadarbību, lai Eiropa gūtu ieguvumus no medicīnas progresa un to veicinātu. Zinātniskā un medicīniskā sadarbība radīs abpusēja izdevīguma situāciju, no kuras labumu var gūt arī mūsu sabiedrība un ekonomika. Un mēs to darām, zinot, ka arī Eiropa ir pasaules mērogā atbildīga par to, lai mūsu attīstības palīdzības ietvaros veicinātu sabiedrības veselības veicināšanu citās pasaules daļās. Jāatbalsta noturības veidošana un pieaugoša gatavība partnervalstu veselības aprūpes nozarēm. Šajā ziņā būtiska nozīme ir veselības aprūpes speciālistu izglītībai un apmācībai. Mums ir jānodrošina, ka ES humānā un veselības aizsardzības reakcija uz COVID-19 krīzi netiek ļaunprātīgi izmantota, lai veicinātu ideoloģiju un politisko darba kārtību.

Covid-19 krīze ir parādījusi, ka, lai pilnībā izmantotu mūsu pilsoņu priekšrocības globalizētā un savstarpēji saistītā pasaulē, ES ir nepieciešams spēcīgs veselības politikas elements.

Mēs vēlamies, lai ES līmenī tiktu stiprināts tieši šāds veselības politikas pamats. Vajadzības gadījumā ES jāpiešķir pareizie instrumenti, lai tā kļūtu par efektīvu veselības savienību, pamatojoties uz šādiem principiem:

Eiropa, kas ciena;
Eiropa, kas aizsargā un atbalsta; un
Eiropa, kas veic inovācijas un rada jaunas iespējas uzlabot dzīvi mums visiem.

2. Kompetence un atbildība

Covid-19 krīze ir apliecinājusi, ka veselības apdraudējumi neievēro robežas un ka ir vajadzīga koordinētāka Eiropas rīcība.

Dalībvalstis joprojām ir atbildīgas par daudzām veselības politikas daļām. Taču, Eiropas Savienībai ir daudz vairāk iespēju, nekā tā pašlaik izmanto.

LESD (168. pants) un ES Pamattiesību hartā (35. pants) ir atzīts, ka *“nosakot un īstenojot visu Savienības politiku un darbības, ir jānodrošina augsts cilvēku veselības aizsardzības līmenis”, un šajā nolūkā “1. punktā paredzētajos priekšlikumos, kas attiecas uz veselības aizsardzību, drošību, vides aizsardzību un patērētāju tiesību aizsardzību, Komisija par galveno uzskata augstu aizsardzības līmeni, īpašu uzmanību pievēršot visiem atklājumiem, kas pamatojas uz zinātnes faktiem. Saskaņā ar attiecīgām pilnvarām arī Eiropas Parlaments un Padome tiecas sasniegt šo mērķi”* iekšējā tirgus izveidei un darbībai (114. pants).

LESD ir skaidri atzīts, ka Eiropas Savienībai ir būtiska loma, kas *“ir vērsta uz to, lai uzlabotu iedzīvotāju veselību, veiktu slimību profilaksi un novērstu draudus fiziskajai un garīgajai veselībai. Šāda rīcība ir arī cīņa pret slimībām, kas visvairāk apdraud veselību, veicinot pētījumus par to cēloņiem, izplatīšanos un profilaksi, kā arī informēšanu un izglītošanu veselības aizsardzības jautājumos un nopietnu pārrobežu veselības apdraudējumu pārraudzība, laicīga brīdināšana par tiem un šo draudu apkarošana”* (168. pants).

Šīs kompetences jomas ietvaros ES strādāja, lai uzlabotu sabiedrības veselību (piemēram, publiskas kampaņas pret tabaku, alkoholu, aptaukošanos un narkotikām), mazinātu ievērojamus pārrobežu apdraudējumus (piemēram, rezistence pret antimikrobiāliem līdzekļiem), novērstu un pārvaldītu cilvēku un dzīvnieku slimības (piemēram, govju sūkļveida encefalopātija), mazinātu riskus cilvēku veselībai (piemēram, pārtikas aprites tiesību akti un REACH tiesību akti) un saskaņotu veselības stratēģijas starp dalībvalstīm (piemēram, veselības speciālistu un pacientu mobilitāte). Tādu specializētu aģentūru kā Eiropas Zāļu aģentūra (EZA), Eiropas Slimību profilakses un kontroles centrs (ECDC) un Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestāde (EFSA) izveide liecina par ES pieaugošo apņemšanos īstenot veselības politiku. Programma “ES Veselība”, kurai ierosinātais budžets ir 9,4 miljardi EUR, skaidri norāda uz ES pieaugošo lomu sabiedrības veselības politikā.

Neskatoties uz ES līmenī jau paveikto darbu, Eiropas Savienībai joprojām ir diezgan lielas iespējas veselības jomā darīt daudz vairāk saskaņā ar pašreizējiem Līgumiem. Līgumu noteikumi par veselības aizsardzību joprojām lielā mērā netiek pietiekami izmantoti attiecībā uz mērķiem, ko tie varētu sasniegt. ES ir pilnvaras, kas ļauj veikt vairāk darbību, nekā tā ir darījusi līdz

šim. Piemēram, Direktīvas par pārrobežu veselības aprūpi, kas ietver brīvību sniegt pakalpojumus un kuras mērķis ir tuvināt tiesību aktu noteikumus, izmantošanai būtu jābūt efektīvākai, lai novērstu esošos šķēršļus pārrobežu pakalpojumu sniegšanai veselības jomā.

Piemēram, ir plaši atzīts, ka piekļuve pārrobežu veselības aprūpei un labāka koordinācija un paraug-prakšu veicināšana starp dalībvalstīm var sniegt ievērojamus ieguvumus.

No otras puses, mēs zinām, ka lielākā daļa finanšu resursu veselības sistēmām joprojām ir dalībvalstu līmenī un ka daudzas kompetences ir dalībvalstīm. Vērienīgā Eiropas veselības politikā būtu jāņem vērā šie fakti un nevajadzētu radīt nepiepildāmas cerības. Saskaņā ar subsidiaritātes principu ne visus veselības projektus var finansēt no lielākas ES veselības programmas un ne visas labas idejas var īstenot Eiropas līmenī. Taču mēs esam apņēmušies strādāt, lai veidotu daudz spēcīgāku ES veselības politiku, un veicināt visas nepieciešamās darbības, kam ir skaidra ES pievienotā vērtība, cita starpā, lai samazinātu veselības pakalpojumu iekšējā tirgus sadrumstalotību.

Mūsu Eiropa ir balstīta uz subsidiaritāti un solidaritāti. Piemēram, katrs reģions daudz labāk nekā Brisele zina, kur un kā savā apkaimē izveidot slimnīcu vai medicīnisko centru. Valstu politikā ir zināms vislabākais veids, kā organizēt medicīnisko aprūpi un veselības sistēmu. Taču attiecībā uz pārrobežu apdraudējumiem, kurus iespējams risināt tikai kopīgi, tādu produktu regulēšana mūsu iekšējā tirgū, kas veicina inovāciju un ierobežo apdraudējumus veselībai, kā arī pārrobežu veselības aprūpes un daudzu citu jomu regulēšana Eiropas līmenī ir labākais veids, kā rīkoties. Mums nav tiesību tikai uz vienu līmeni, mēs domājam un rīkojamies dažādos līmeņos. Mēs par svarīgākajām uzskatām cilvēku vajadzības un cieši ticam labākai un noturīgākai Eiropai, kas balstīta uz subsidiaritāti un solidaritāti. Kad sākās pandēmija, koordinētas rīcības trūkums ES līmenī radīja reālas problēmas pandēmijas agrīnajos posmos, piemēram, iekšējo robežu slēgšanu un iekšējā tirgus paralīzi, ārkārtīgi apgrūtinot pirmās nepieciešamības preču, tostarp medicīnisko preču, apriti. Tāpēc mēs aicinām gūt mācību un izmantot koordinētāku pieeju, kas piešķirtu ES reālas un efektīvas kompetences, sniedzot pievienoto vērtību dalībvalstu pašreizējās un turpmākajās krīzēs.

Eiropas Parlaments ir uzsvēris, ka pandēmijai nav robežu vai ideoloģijas un ka tā prasa

visas starptautiskās sabiedrības sadarbību un solidaritāti, kā arī ANO sistēmas un jo īpaši Pasaules Veselības organizācijas (PVO) stiprināšanu. ETP grupa uzskata, ka visas attiecīgās puses, tostarp Taivāna, būtu jāiekļauj PVO sanāsmēs, mehānismos un darbībās, jo īpaši globālas sabiedrības veselības krīzes laikā.

3. Jauna situācija

Demogrāfijas tendences, klimata problēmas, piekļuve inovācijai, labāka piekļuve ārstēšanai visiem, augsta hronisko slimību izplatība, digitalizācija (e-veselība) un veselības aprūpes sistēmu ilgtspēja jau ir palielinājusi veselības politikai pievērsto uzmanību ES līmenī. Šo problēmu risināšanai ir vajadzīga koordinētāka reakcija ES līmenī, jo tās ir kopējas visām dalībvalstīm un neapstājas pie robežām.

Šīs tendences neizzudīs un vienkārši paātrinās pārmaiņas, kas veselības politikā jau notiek. Mums ir jāņem vērā sociālās un ģeogrāfiskās atšķirības veselības jomā un jānodrošina vienlīdzīga piekļuve augsti kvalitatīvai veselības aprūpei visā Eiropā.

Visbeidzot, savā nesenākajā Eiropas pusgada ieteikumā dalībvalstīm Eiropas Komisija puda bažas par valstu veselības sistēmu tūlītējo un ilgtermiņa noturību turpmāku ārkārtas situāciju pārvarēšanā, atzīstot, ka Covid-19 pandēmija ir atklājusi iepriekš pastāvošas strukturālas problēmas saistībā ar valstu veselības sistēmu piekļūstamību, efektivitāti un noturību. Tiek atzīts nepietiekams finansējums veselības aprūpei, kā arī vāja primārā aprūpe un slikta koordinācija.

Krīze ir arī atklājusi uz faktiem balstītas veselības politikas nozīmīgumu. Tas ietver gan ārstēšanas, gan profilakses iniciatīvas. Preventīviem pasākumiem vajadzētu būt samērīgiem, un ar tiem būtu jānodrošina maksimāli rezultāti veselības jomā.

4. Covid-19 – pēdējais aicinājums uz pārmaiņām

Covid-19 dēļ tika noteikti iepriekš nepieredzēti ierobežojumi, lai aizsargātu mūsu kopienas, pakļaujot veselības aprūpes sistēmas milzīgam riskam.

ETP grupa pauž pateicību visiem priekšplāna

darbiniekiem – ārstiem un medmāsām, aprūpētājiem un apkopējiem, kā arī viņu ģimenēm.

Neskatoties uz daudzajām zaudētajām dzīvībām un koordinācijas trūkumu, ir gūti lieli panākumi – Eiropas Zāļu aģentūra paātrināja vakcīnu un zāļu apstiprināšanas procesu, Eiropas Komisija finansē vairāk nekā 100 pētnieku grupas visā Eiropā, tostarp pirmos klīniskos izmēģinājumus vakcinācijai pret Covid-19 Eiropas Savienībā. Esam reaģējuši elastīgi un mobilizējuši visus atlikušos budžeta resursus, lai cīnītos pret šo krīzi. Eiropas Parlaments mazāk nekā divu nedēļu laikā pēc Eiropas Komisijas priekšlikuma piekrita īslaicīgām izmaiņām Regulā par medicīnas ierīcēm, lai pašreizējās pandēmijas laikā iekšējā tirgū pēc iespējas samazinātu jebkādas traucējumus pirmās nepieciešamības aprīkojuma apgādē. Eiropas Komisija ir īstenojusi pamatnostādnes un finansiālu atbalstu Covid-19 pacientu ārstēšanai citās dalībvalstīs, kad iekšzemes spējas ir izsmeltas, un Eiropas Komisija ir mobilizējusi divus mehānismus (rescEU un kopīgais iepirkums), lai sagādātu vairāk aprīkojuma tām dalībvalstīm, kurām tas visvairāk ir vajadzīgs. Ne mazāk svarīgi ir tas, ka Eiropas Savienība apvienoja spēkus ar globālajiem partneriem, lai uzsāktu līdzekļu devēju procesu – globālu reakciju uz koronavīrusa pandēmiju. Visbeidzot, mēs ļoti atzinīgi vērtējam Eiropas Komisijas pieņemto vakcinācijas stratēģiju un iesaistīšimies tās straujā īstenošanā.

Taču mēs visi saprotam, ka ar to nepietiek. Šajā akūtajā krīzē ir jādara daudz vairāk un labāk jāsaprotas turpmākajām krīzēm. ETP grupa stingri uzskata, ka Eiropa šo krīzi var pārvarēt tikai tad, ja visa Eiropas saime turas kopā solidāri un atbildīgi. Mums visiem ir savs uzdevums. Gādājot vienam par otru. Savstarpēji uzticoties. Ievērojot distanci, lai aizsargātu tos, kuri pakļauti lielākam riskam.

Dažu Covid-19 ierobežojumu mazināšana, lai ļautu atsākt saimniecisko darbību un sociālo dzīvi, ir pamatota, tostarp, ja iespējams, vajadzība bērniem atsākt mācības. Taču mūs ļoti satrauc tas, ka pārāk ātra ierobežojumu atcelšana varētu izraisīt vīrusa otro vilni, kas varētu būt pārbaudījums mūsu veselības aprūpes sistēmu spējām, arvien vairāk Covid-19 pacientiem nonākot slimnīcā un radot grūtības veselības aprūpē strādājošajiem un viņu ģimenēm. Daudzi cilvēki mirst daudz agrāk, nekā tas notiktu parasti, un veselības aprūpē strādājošo spējas tiek izsmeltas fiziski un garīgi. Ierobežojumu atcelšana būtu jāveic tikai pakāpeniski un koordinēti ES līmenī, spēcīgi īstenojot

sociālo distancēšanos, kā arī izmantojot individuālās aizsardzības līdzekļus, vispārēju testēšanu un kontaktpersonu izsekošanu. ES un dalībvalstīm jābūt gatavām atkal noteikt ierobežojumus reģionālā līmenī, ja sabiedrības veselības speciālisti tos uzskata par nepieciešamiem.

Realitātē ir apstiprinājies, ka mēs nevaram šo krīzi pārvarēt, rīkojoties vieni paši. Nedz arī nostādot valstu kompetences pret Eiropas kompetencēm. Mēs to varam pārvarēt tikai tad, ja strādājam kopā.

5. ETP grupas aicinājums rīkoties

Virzoties uz stratēģijām Covid-19 pārvarēšanai kopā ar ekonomikas un sociālo atveseļošanu, ETP grupa uzsāka plašas pārdomas par pirmajām atziņām, ko var gūt no pandēmijas, nostādot veselības politiku mūsu prioritāšu centrā, pēc iespējas vairāk izmantojot to, ko iespējams paveikt esošajā institucionālajā sistēmā:

1. ETP grupa stingri atbalsta **pieeju “veselība visās politikas jomās” (HIAP)** un tās pilnīgu īstenošanu, reaģējot uz sabiedrības veselības starpnozaru raksturu, un tiecas panākt veselības aspektu horizontālu integrāciju visās attiecīgajās politikas jomās, piemēram, lauksaimniecībā, transportā, starptautiskajā tirdzniecībā, pētniecībā, vides un klimata jomā;
2. jaunajā **DFS** veselībai būtu jāpievērš lielāka uzmanība kā absolūtai prioritātei visās saistītajās budžeta pozīcijās no struktūrfondiem līdz ESF un pētniecībai. ETP grupa atzinīgi vērtē priekšlikumu izveidot programmu “ES veselība” un atbalsta labāk finansētu, atsevišķu, spēcīgu un vērienīgu veselības programmu, kas spēj stāties pretī jebkādam turpmākām pandēmijām un apdraudējumiem veselībai. Programmā tiks arī risinātas problēmas saistībā ar iedzīvotāju novecošanos un slimību profilaksi, veicināts veselīgs dzīvesveids veselīgā un netoksiskā vidē, veselības sistēmas tiks sagatavotas jaunām tehnoloģijām un nodrošināta veselībratība. ETP grupa norāda, ka ES kohēzijas politika arī būs viens no instrumentiem krīzes seku risināšanai. ETP grupa mudina Komisiju kohēzijas politikā noteikt veselības aprūpei augstāku prioritāti, jo ir vajadzīgi ieguldījumi, lai nodrošinātu vienlīdzīgu

piekļuvi veselības aprūpes iespējām visā Eiropā. ETP grupa ir apņēmusies strādāt, lai strauji panāktu vienošanos par Komisijas priekšlikumu un to strauji īstenotu;

- ETP grupa aicina izveidot īpašu ES fondu, lai palīdzētu dalībvalstīm stiprināt savu **slimnīcu infrastruktūru un veselības aprūpes pakalpojumus**, nodrošinot visaugstākos veselības aprūpes, ārstēšanas un pētniecības standartus veselības zinātnēs un inovācijā. ETP grupa aicina katrā ES reģionā izveidot pandēmiju risināšanā specializētu Eiropas slimnīcu tīklu, lai novērstu slimnīcu pārslodzi. Šādas specializētas struktūras darbības jomai būtu jābūt veselības aprūpei, pētniecībai un labāko prakšu apmaiņai;

- pētniecība veselības jomā** (no fundamentālajiem pētījumiem līdz praktiskajai izpētei) ir būtiski svarīga slimību profilaksē, diagnostikā un ārstēšanā. Taču ar veselību saistītā pētniecība Eiropā ir ļoti sadrumstalota. Būtu vēlams vairāksinergiju ar dalībvalstis veikto pētniecību. Ir vajadzīga arī spēcīga rīcība veselības pētniecības datu līmenī. Uzsver, ka klīniskajā pētniecībā ir arī jāiekļauj dzimumu līdzsvara pieeja, lai izvērtētu, kā potenciālas vakcīnas vai ārstēšanai var atšķirīgi ietekmēt vīriešus un sievietes. ETP grupa atbalsta ES Veselības akadēmijas tīkla izveidi globāla Eiropas veselības plāna ietvaros, katrā dalībvalstī esot vismaz vienai (universitātes) slimnīcai, kas darbotos kā Eiropas jaunākās medicīniskās pētniecības un apmācību izplatīšanas centrs valstī. Šādā ES Veselības akadēmijas tīklā būtu jānodrošina obligāta un regulāra informācijas apmaiņa, paraugpraksi apguve un darbinieku pieredzes apmaiņa. Šis tīkls būs būtiski svarīgs, lai pārvarētu ar veselību saistītās pētniecības sadrumstalotību Eiropā, veicinot vairāk sinerģiju un pētniecības sadarbību dalībvalstu līmenī un uzlabojot tehnoloģisko un infrastruktūras resursu kopīgo izmantošanu biomedicīnas pētniecības kopienā. Tam būtu arī jāsniedz iedzīvotājiem piekļuve informācijai par jomām, kurās dalībvalstis medicīnā specializējas saistībā ar jaunām slimībām;

- dažas dalībvalstis apliecināja solidaritāti, nodrošinot **pacientu pārrobežu pārvietošanu** uz slimnīcām citās dalībvalstīs, kurās vēl bija pieejamas ārstēšanas spējas, kā arī **veselības aprūpes speciālistu pārrobežu**

mobilitāti, kas ar Profesionālo kvalifikāciju direktīvu sevi ir pierādījusi kā viens no brīvas pārvietošanās principa pamatelementiem arī šīs krīzes laikā. ETP grupa atbalsta šī instrumenta stiprināšanu savās pamatnostādņēs. ETP grupa atbalsta veselības aprūpes iespēju turpmāku koordināciju, lai uz laiku atvieglotu pārslogotākās struktūras. Tā kā pašreizējam plānam 2020. gadā beidzas termiņš, ir steidzami jāpublicē jauns rīcības plāns par ES darbaspēku veselības jomā, ņemot vērā pandēmijā gūto pieredzi, lai sniegtu veselības aprūpes speciālistiem jaunu pienācīgu, stratēģisku un operatīvu satvaru arī saistībā ar pārrobežu mobilitāti, jo tas var būt svarīgi struktūrām, kurās viņi strādā, īpaši ārkārtas situācijās, kādas cita starpā ir pandēmijas. Ir labāk jātransponē Pārrobežu veselības aprūpes direktīva, jo īpaši pēc tam, kad ES Tiesas judikatūrā tika precizētas galvenās pacientu mobilitātes, kompensācijas procedūru un iepriekšējas atļaujas koncepcijas. Šajā ziņā būtu labāk jāizmanto Eiropas atsaucē tīklu potenciāls, nodrošinot efektīvāku darbību, un dalībvalstīm būtu jāapsver vienkāršots un skaidrāks iepriekšējo atļauju režīms;

- dalībvalstīm un pierobežas reģioniem būtu efektīvā un finansiāli ilgtspējīgā veidā jāpadziļina **pārrobežu sadarbība veselības aprūpes jomā** bez administratīviem šķēršļiem, tostarp sniedzot piekļuvi kvalitatīviem pakalpojumiem jebkurā robežas pusē pierobežas zonā dzīvojošo pacientu dzīvesvietas tuvumā. Būtu jāveicina nolīgumi starp slimnīcām, ļaujot neatliekamās palīdzības dienestiem steidzamos gadījumos šķērsot robežu, lai glābtu dzīvības;

- nesenais Covid-19 uzliesmojums ir apliecinājis, ka attiecībā uz **vakcīnām un terapijas veidiem** mums ir jāpastiprina budžeta atbalsts, lai koordinētu pētniecības un zinātnes darbu un vēl vairāk saskaņotu zāļu un vakcīnu apstiprināšanas sistēmu, neapdraudot veselības drošību. Mēs vienmēr atbalstīsim tehnoloģisku progresu vakcīnu un terapijas veidu izstrādē. Saskaņā ar šo pieeju esam gatavi pieņemt regulatīvu elastību, kad tā ir vajadzīga krīzes laikos, lai ļautu turpināt klīniskos izmēģinājumus steidzamā un drošā veidā. Vienlaikus ievērojot piesardzības principu, vakcīnu un terapijas veidu izstrādi nedrīkst kavēt nepamatots skepticisms pret noteiktiem paņēmieniem. Mums ir

- jādara viss iespējams, lai tos izstrādātu un ražotu Eiropas Savienībā un padarītu globāli pieejamus par pieņemamu cenu, izmantojot kopīgu publisko iepirkumu ES līmenī to izplatīšanai iedzīvotājiem. Mēs paļaujamies uz dialogu un sadarbību, taču, ja vakcīna vispirms tiks izstrādāta ārpus ES un citi nevēlēsies ar mums tajā dalīties, mums ir arī rezerves plāns. Piemēram, ir juridiski iespējams prasīt tā dēvēto piespiedu vai obligāto licencēšanu. Taču ES dalībvalstīm tas būtu jādara kopīgi. Par šo procesu un tā koordināciju ES līmenī atbildīgai būtu jābūt Eiropas Komisijai, nevis atsevišķām valstīm. Būtu jāapsver arī tirdzniecības pasākumi, lai nodrošinātu, ka zāles un vakcīnas ir pieejamas visiem Eiropas Savienībā un ārpus tās. Eiropas Komisijas veiktās kopīgā iepirkuma procedūras medicīniskajam aprīkojumam krīzes situācijā ir izrādījušās veiksmīgas, tāpēc tās būtu jāpaplašina attiecībā uz zālēm un medicīnisko aprīkojumu. Neskarot visu darbu, kas veikts saistībā ar vakcīnu pētniecību un klīniskajiem izmēģinājumiem, ir svarīgi uzsvērt, ka būtiska nozīme ir arī pretvīrusu zālēm;
8. nākotnē mums būtu jāapsver iespēja ES izveidot tādus **publiskā un privātā sektora partnerības modeļu kā ASV Biomedicīnas progresīvās pētniecības un attīstības iestādē, lai ātrāk reaģētu** uz līdzīgu krīzi;
  9. **rezistence pret antimikrobiāliem līdzekļiem** ir nozīmīgs globāls veselības risks un spēcīgs apdraudējums Eiropas iedzīvotāju labklājībai, kas ievērojami pārbaudīs Eiropas veselības sistēmas un sabiedrību. Saskaņā ar PVO datiem 33 000 cilvēku Eiropā ik gadu mirst, jo antibiotikas vairs nedarbojas. ETP grupa centīsies to padarīt par absolūtu prioritāti Eiropas veselības politikā, tostarp paredzot lielāku finansējumu tik vajadzīgajiem pētījumiem šajā jomā. Tāpēc mēs atbalstām Eiropas tiesību aktu stingru īstenošanu veterinārijas jomā. Papildus uzraudzībai mēs atbalstām kritērijus un antibiotiku izmantošanas pastāvīgu samazināšanu veterinārijā, izmantojot pieeju "Viena veselība". Tāpat esam pārliecināti, ka ir jāsamazina antibiotiku lietošana cilvēku ārstēšanā. Dalībvalstīm ir steidzami jāveic pasākumi, lai cilvēkiem paredzētas antibiotikas tiktu izrakstītas piesardzīgi un slimnīcās tiktu uzlabota higiēna. Mēs lūdzam Komisijai izskatīt likumīgās iespējas ES tiesību aktiem, ja dalībvalstis nerīkojas pienācīgi. Viena no mūsu galvenajām prioritātēm ir izveidot satvaru nolūkā sekmēt inovāciju attiecībā uz jaunām antibiotikām, jo tirgū ir liela nepieciešamība pēc jauniem produktiem pacientiem. Pat piesardzīgas lietošanas situācijā mums būs vajadzīgas jaunas vielas, ja nevēlamies pieredzēt to, ka antibiotikas vairs nedarbojas un mēs nonākam pēcantibiotiku laikmetā. Farmācijas nozare pašlaik pamatoti nav ieinteresēta ieguldīt šajā jomā, jo jaunu antibiotiku, kas nonāk tirgū, lietošana būs ierobežota. Tāpēc ir vajadzīgi vai nu stimuli, kas ir salīdzināmi ar bāreņzāļu jomu vai pediatriju, vai arī jauni inovatīvi stimuli;
  10. viens no efektīvākajiem pasākumiem **globālam Eiropas veselības plānam**, kas rada ietekmi, ir profilakses veicināšana. Saskaņā ar šo prioritāti mēs atbalstām vienota un saskaņīga Eiropas laika grafika noteikšanu bērnu, gados vecāko cilvēku un visu neaizsargāto Eiropas iedzīvotāju grupu vakcinācijai;
  11. **Eiropas rūpniecība** — ETP grupa atbalsta uzņēmumu ar ES dimensiju veicināšanu, stimulējot inovāciju un ražošanu Eiropas Savienībā un samazinot ES atkarību no trešām valstīm ar attiecīgo produktu, jo īpaši dezinfekcijas līdzekļu, ventilatoru un aizsardzības līdzekļu, piegādes ķēžu un ražošanas spēju dažādošanu, kā arī digitālās ražošanas spēju, piemēram, 3D drukāšanas, kas var palīdzēt saražot nepieciešamo aprīkojumu, apkopošanu un koordinēšanu; īstenot tādu ES tirdzniecības politiku, kas vērsta uz atvērtu stratēģisko autonomiju, atbalstot piegādes ķēžu dažādošanu un noturību, paredzot tās centrā atvērtu, uz noteikumiem balstītu daudzpusēju tirdzniecības sistēmu, lai nodrošinātu medicīnas produktu globālu pieejamību, un papildinot to ar stratēģisku piegādes ķēdes dažādošanas fondu, lai aktīvi atbalstītu ES uzņēmumus; mudināt visas valstis pievienoties PTO Nolīgumam par farmaceitisko produktu tarifu atcelšanu un paplašināt tā darbības jomu, iekļaujot tajā visus farmaceitiskos produktus un zāles. ETP grupa uzskata, ka ES ir jāsauglabā spēcīga Eiropas intelektuālā īpašuma sistēma, lai sekmētu pētniecību un izstrādi un ražošanu Eiropā, tā nodrošinot, ka Eiropa joprojām ir inovatīva un tai ir vadoša loma pasaulē;
  12. būtiski svarīga ir plaukstoša un tehniski attīstīta Eiropas veselības nozare un konkurētspējīga zinātniskā kopiena. Šajā nolūkā ir vajadzīgs **vērienīgs un skaidrs tiesiskais regulējums** Eiropas uzņēmumiem, kā arī īpaši resursi zinātnei un veselības pētniecībai;

13. ETP grupa uzskata, ka ES būtu vajadzīga **ātras reaģēšanas spēja**, lai tā varētu koordinēti reaģēt uz ievērojamiem apdraudējumiem veselībai, jo īpaši pandēmiju gadījumā, jo pasaules daļā, kurā ir spēkā pārvietošanās un aprītes brīvība, tās izplatās ātrāk. Covid-19 stingro ierobežojumu sākumā pieredzētā situācija, kurā būtiski nepieciešamās preces, tostarp aizsardzības līdzekļi un medicīniskais aprīkojums, tika bloķēts valstu līmenī vai nevarēja tikt piegādāts iekšējā tirgū, vairs nedrīkst atkārtoties. ETP grupa aicina uzsākt rīcības plānu veselības autonomijai, lai Eiropas Savienībā pietiekamā daudzumā saražotu un glabātu kritiski svarīgās / pirmās nepieciešamības zāles un farmaceitiskos produktus, kā arī svarīgāko medicīnisko aprīkojumu, samazinot atkarību no ārējiem piegādātājiem. Lai stiprinātu ES un dalībvalstu spējas reaģēt uz ārkārtas situācijām veselības jomā, ETP grupa ierosina pārskatīt un atjaunināt ES tiesību sistēmu ārkārtas situācijām veselības jomā, pamatojoties uz šajā pandēmijā gūto pieredzi. Izmantojot ātras reaģēšanas informācijas sistēmu, katra dalībvalsts varētu tieši un bez kavēšanās informēt pārējās par pirmās nepieciešamības zāļu trūkumu un tādējādi iedarbināt pietiekamu krājumu nodrošināšanas mehānismu;
14. **zāļu trūkums** ir augošs apdraudējums Eiropas iedzīvotāju veselībai un Eiropas veselības aprūpes sistēmām. ES un dalībvalstīm ir jārikojas izlēmīgi, lai novērstu šādus trūkumus un mazinātu to sekas. Attiecībā uz apgādes maiņas problēmām koronavīrusa situācija ir uzsvērusi zināmu nedrošību Eiropas pašreizējā sistēmā medicīnisko produktu un aktīvu farmaceitisko sastāvdaļu ieguvei no valstīm, kas atrodas ārpus Eiropas. Ir svarīgi veikt darbības, lai šajā jautājumā starp regulatoriem un nozari būtu labāks un vairāk ilgtermiņā ievirzīts dialogs, nodrošinot datu un agrīno prognožu par to, kur nākotnē var rasties trūkumi, labāku apmaiņu. ETP aicina Eiropas līmenī nodrošināt labāku koordināciju un informācijas apmaiņu, lai cīnītos pret šo problēmu. Mēs atbalstām piegāžu un piegādes ķēžu dažādošanu, lai nodrošinātu zāļu un medicīniskā aprīkojuma pieejamību un piekļūstamību. Eiropai ir nekavējoties jāizveido rīcības plāns, lai risinātu pirmās nepieciešamības / dzīvību glābjošo zāļu trūkuma problēmu, atbalstot stratēģiskus zāļu un medicīniskā aprīkojuma krājumus un nepieļaujot iekšējus un ārējus vienotā tirgus traucējumus krīzes brīžos. Aicinām nodrošināt lielāku pārredzamību zāļu ražošanas un izplatīšanas ķēdē un izveidot Eiropas krīzes novēršanas un pārvaldības elementu. Mūsu pienākums ir nodrošināt piegādes pacientu interesēs, tāpēc cenas kritērijam vairs nevajadzētu būt galvenajam elementam aicinājumos iesniegt piedāvājumus, bet tas būtu jāpapildina ar kvalitatīviem kritērijiem, piemēram, ražotņu skaitu, ražošanas vietām, sociālo, vides, elektronisko un kvalitātes standartu ievērošanu;
15. ETP grupa atbalsta pastiprinātu uzmanības pievēršanu veselībai pašreizējā **Eiropas programmā kritiskās infrastruktūras aizsardzībai (EPCIP)**, kas pašlaik ir vērsta uz transportu un enerģētiku, ļaujot konstatēt un noteikt Eiropas kritiskās infrastruktūras veselības jomā un palielināt Komisijas iesaistīšanos atbalsta sniegšanā veselības kritiskās infrastruktūras aizsardzībai dalībvalstīs. Tāpēc ETP grupa stingri atbalsta to, ka programmas "ES veselība" sadaļa atbalstīs investīcijas veselības kritiski svarīgajā infrastruktūrā, instrumentos, struktūrās, procesos un laboratoriju spējās, tostarp uzraudzības, modelēšanas, prognozēšanas, novēršanas un uzliesmojumu pārvaldības instrumentos. ETP grupa atbalsta jaunas farmācijas stratēģijas uzsākšanu, cita starpā pārveidojot Eiropas Veselības autonomijas rīcības plānu pastāvīgā pieejā, kuras mērķis ir nodrošināt zāļu apgādes drošību un samazināt ES atkarību no trešām valstīm nepieciešamāko zāļu un medicīniskā aprīkojuma nodrošināšanai, cita starpā ar vienkāršotām procedūrām, neapdraudot drošību un efektivitāti, kā arī ņemot vērā sarežģījumus saistībā ar veselības sistēmu ilgtspēju. Šī jaunā farmācijas stratēģija ir jākoordinē ar jauno rūpniecības stratēģiju, ko uzsākusi Eiropas Komisija, – ir vajadzīgs koordinēts skatījums, lai izveidotu patiesu Eiropas Savienību veselībai;
16. lai Eiropas līmenī labāk reaģētu uz pandēmiju un padarītu jaunās programmas "ES veselība" pārvaldību efektīvāku, ETP grupa atbalsta **Eiropas Slimību profilakses un kontroles centra (ECDC)** stiprināšanu un pārveidošanu par pilntiesīgu Eiropas veselības aģentūru, ietverot tā agrīnās brīdināšanas un reaģēšanas sistēmu, ar unikālu ECDC iestādi katrā dalībvalstī un zinātnisko kopienā, lai īstenotu pārrobežu pasākumus un koordinētu Eiropas reaģēšanu uz pandēmiju un

spēju rīkoties kā sabiedrības veselības koordinācijas centram. Stiprinātajam ECDC līdz ar tā epidemioloģiskajām spējām būtu jārada holistikāka pieeja un stratēģiju izstrādē un “veselības sekvenanalīzē” jāiesaista ekonomikas un sociālie zinātnieki, lai mazinātu epidemioloģisku apdraudējumu vai krīzes. Lūdzam steidzami novērtēt Eiropas direktīvu par pārrobežu veselības apdraudējumiem un mudinām Komisiju, tiklīdz nepieciešams, ierosināt izmaiņas, ko tā uzskata par nepieciešamām. Lai reakcijā uz pandēmiju atbalstītu saskanīgāku pieeju, aicinām Komisiju apsvērt ideju par regulu, nevis direktīvu, un pārbaudīt, vai tas atbilst Līgumam. ETP grupa arī uzskata, ka **EMA** būtu jāiegūst spēcīgākas pilnvaras, lai novērstu un pārraudzītu zāļu trūkumus;

17. **digitālie risinājumi**, piemēram, e-veselība, uzlabo visu ar veselības jautājumiem saistīto ciklu no profilakses līdz diagnostikai un ārstēšanai. ETP grupa atbalsta mākslīgā intelekta, datu analītikas un citu superdatošanas instrumentu izmantošanu, piemēram, ES veselības datu platformas izveidi, kā arī ES datu centru koordinēšanai ārkārtas situācijā, kas spētu palīdzēt ES vākt datus un klīniskai izmantošanai konstatēt rīcības modeļus, cilvēku plūsmas un būtiski nepieciešamos produktus, kā arī nodrošināt prognozējošo analītiku. ETP grupa arī mudina izveidot pacientu e-reģistru un šajā saistībā nodrošināt savstarpēju savienojamību starp dalībvalstīm, kā arī izstrādāt kopējus ES standartus datu vākšanai un analīzei, lai izveidotu kopēju datu fondu. Uzskatām, ka satvara turpmākā izstrāde e-veselības un m-veselības lietotnēm būtu jābalsta uz to uzticamību, personas datu aizsardzību un turpmāku digitālo veselībasprātību Eiropas Savienībā. Dati arī palīdz lēmumu pamatošanā, attēldiagnostikā, uz faktiem balstītā politikā, atbalstā klīniskajiem izmēģinājumiem, kā arī pētniecībā un pandēmiju novēršanā un prognozēšanā. Taču ETP grupa ir pārliecināta par ētikas nozīmīgumu un vajadzību pēc privātuma, drošības un uzticības personas datu kopīgošanā. Cilvēkiem ir jājūtas droši, un pievienotā vērtība veselības aprūpē un inovatīva ārstēšana kļūs personalizēta (t. i., izmantojot personas ģenētisko informāciju). Būtu jāatbalsta brīvprātīga lietotņu izmantošana decentralizētā glabāšanas sistēmā;

18. Eiropas Savienībā pastāv ievērojamas atšķirības veselības aprūpes sistēmu

kapacitātē **medicīnas speciālistu** pieejamības ziņā. Tas izraisa samazinātu piekļuvi veselības aprūpei, ilgas rindas pacientiem, samazinātu noturību veselības sistēmās un iedzīvotāju veselības pasliktināšanos reģionos, kuros trūkst medicīnas darbinieku. ES būtu jāpieņem pasākumi, lai mazinātu šādas situācijas ietekmi un nodrošinātu pienācīgus cilvēkresursus veselības aprūpes spējā visā ES. ES arī ļauj uz veselības aprūpes darbiniekiem, kuri nav no ES, un tas var ietekmēt veselības sistēmas izcelsmes valstīs;

19. pašlaik vairāk nekā 30 miljoni Eiropas iedzīvotāju cieš no **retām un novārtā atstātām slimībām**, saņemot maz informācijas par savām slimībām un tiesībām, maz ārstēšanas iespēju un esot psiholoģiski, sociāli un ekonomiski ļoti neaizsargāti. Retas un novārtā atstātas slimības neapstājas pie robežām. Eiropas sadarbība un koordinācija retu un novārtā atstātu slimību jautājumos ir būtiski svarīga, lai pacienti varētu piekļūt labākajām iespējamajām īpašajām zināšanām neatkarīgi no to dalībvalsts. Vietēju un pārrobežu risinājumu izstrāde cilvēkiem, kuri cieš no retām slimībām, un viņu radniekiem ir ļoti svarīga, lai uzlabotu viņu dzīves kvalitāti netālu no mājām. Tāpēc mums ir jāatbalsta vienkārša piekļuve labākajām pieejamajām īpašajām zināšanām retu un novārtā atstātu slimību pacientiem, izveidojot Eiropas tīklus un skaidrus kompensācijas noteikumus pārrobežu situācijā. Mums ir arī vajadzīgi lielāki ieguldījumi novārtā atstātu slimību pētniecībā, kurām joprojām nav zāļu vai pieejamas diagnostikas. Mums ir jādara pieejami pietiekami līdzekļi biomedicīniskajiem pētījumiem par šāda veida slimībām, lai veiktu diagnostisko pārbaudi, klīniskos izmēģinājumus un efektīvu ārstēšanu;

20. daudzos ziņojumos un pētījumos tiek uzsvērtas Covid-19 psiholoģiskās sekas. Sociālā izolācija, kas ilgstoši ir nepieciešama, lai apturētu vīrusa izplatību, ir ietekmējusi visu vecumu cilvēkus. Veselības aprūpē strādājošie saskaras ar pastiprinātu stresu, rūpējoties par Covid-19 pacientiem un vienlaikus satraucoties paši par savu un savu ģimeņu veselību. ETP grupa aicina Eiropas Komisiju ES 2021.-2027. gada rīcības plānā **garīgajai veselībai ES līmeni** risināt nozīmīgus garīgās veselības jautājumus sabiedrībā. Rīcības plānā būtu jāiekļauj informētības uzlabošana par garīgās veselības nozīmīgumu. Tam

būtu arī jāietver kampaņa, informējot iedzīvotājus par to, kā aizsargāt savu garīgo veselību šajos jaunos apstākļos un kur vajadzības gadījumā meklēt palīdzību;

21. ir steidzami jārikojas, lai risinātu **gados vecāku cilvēku** veselības un aprūpes vajadzības. Tas, ka ļoti daudz gados vecāku cilvēku no Covid-19 mira aprūpes namos, liek steidzami pārskatīt aprūpes nodrošināšanu. Mēs atbalstām vecāku cilvēku tiesības izvēlēties savu aprūpi, tostarp iespēju turpināt dzīvot mājās, saņemot mājas aprūpi, vai vajadzības gadījumā saņemt kvalitatīvu aprūpi aprūpes namā. ETP grupa aicina noteikt rīcības plānu labai veselībai vecumdienās, lai uzlabotu gados vecāku cilvēku dzīves kvalitāti, tostarp kvalitatīvas veselības aprūpes nodrošināšanu. ETP grupa aicina pieņemt Eiropas stratēģiju aprūpētājiem, atzīstot sociālo ietekmi, ko rada izmaiņas nodarbinātībā un tās zaudēšana, jo īpaši attiecībā uz cilvēkiem, kuriem ir jāveic aprūpes pienākumi un kuri lielākoties ir sievietes. Šādā Eiropas stratēģijā aprūpētājiem varētu ņemt vērā atšķirības aprūpes nodrošināšanā dalībvalstīs un sniegt finansējumu kritiski svarīgajai infrastruktūrai, nodrošinot, ka gan aprūpētāji, gan aprūpes saņēmēji tiek pienācīgi ņemti vērā veselības aprūpē un vispārējās aprūpes sistēmā;
22. Covid-19 situācijā ir svarīgi neaizmirst arī par **citām slimībām**. Covid-19 krīze lika koncentrēt medicīniskos resursus uz pandēmijas pārvarēšanu, atstājot maz iespēju risināt citus medicīnas un veselības jautājumus. Šajā saistībā aicinām veltīt lielākus centienus un sadarbību saistībā ar diviem galvenajiem nāves cēloņiem ES valstīs – sirds un asinsvadu slimībām un vēzi. Taču ir būtiski svarīgi risināt arī hronisku slimību jautājumu un to nozīmīgo ietekmi kā nemanāmākiem pacientu nonāvētājiem un sabiedrības veselības līdzekļu izsmēlētājiem. Koronavīrusa situācija izrādījās ļoti kritiska arī pacientiem, kuri ir pakļauti riskam, piemēram, cilvēkiem ar diabētu, aptaukošanos un vairākām vienlaicīgām slimībām, kuri bieži ir pakļauti komorbiditātei. Zinātniskajos pētījumos būtu jāvērs uzmanība uz ārstēšanas veidu noteikšanu šādām un citām slimībām, kuras būtiski ietekmē dzīvi. Pastāvīgi ieguldījumi zinātnē, kas nodarbojas ar dažādu slimību terapiju izstrādi, ir būtiski modernu un drošu veselības aprūpes sistēmu uzturēšanai;
23. no vēža katru gadu mirst 9 miljoni cilvēku. Šī slimība skar ikvienu ģimeni Eiropā. Priecājamies, ka Eiropas Komisijai un Padomei ir kopīga prioritāte cīņai pret vēzi, ko ETP grupa prasīja jau pirms diviem gadiem. Mēs atbalstām patiesu **ģenerālplānu pret vēzi**, apkopojot savus centienus pētniecībā, resursus un pieredzi. Pastāv skaidra Eiropas pievienotā vērtība no agrīnas profilakses līdz diagnostikai, ārstēšanai un aprūpei, kā arī vēzi uzvarējušo pacientu tiesību stiprināšanai;
24. savā nostājas dokumentā attiecībā uz vēzi mēs aicinām īstenot priekšlikumu par **veselības aprūpes tehnoloģijas novērtēšanu**. Tas bija vienīgais ar veselību saistītais priekšlikums Jean-Claude Juncker vadītās Komisijas laikā, un tā būtu ļoti slikta zīme, ja Eiropa pēc koronavīrusa krīzes nespētu par to vienoties. Tas ir ārkārtīgi nepieciešams, lai samazinātu birokrātismu un labāk palīdzētu pacientiem. Priekšlikumam par veselības aprūpes tehnoloģijas novērtēšanu būtu jāpiešķir jauna uzmanība, lai uzlabotu sadarbību jaunu terapijas veidu novērtēšanā un novērstu administratīvu procedūru dublēšanos;
25. neskatoties uz visiem centieniem stiprināt farmakovigilanci, joprojām ir vajadzīgi uzlabojumi attiecībā uz **pacientu drošību**, jo īpaši lietošanas instrukciju lasāmību, kurām jābūt skaidrākām, salasāmām un pacientiem saprotamām. ETP grupa atbalsta uzskatu, ka lietošanas instrukcijām būtu jābūt pacientiem draudzīgākām, tajās atsevišķi norādot galvenos faktus par zālēm, kuros minēta svarīgākā informācija un blakusefekti. Šādi galvenie fakti būtu grafiski jāizceļ un jāizklāsta vienkārši;
26. **pacientu grupas** ir būtiski svarīgas pacientu interešu pārstāvībai, lai nodrošinātu, ka pacientu vēlmes un vajadzības tiek arī sadzirdētas Eiropas līmenī likumdošanas procesā un citu konsultāciju kontekstā; finansiāla neatkarība ir būtiski svarīga, lai pacientu grupas varētu veikt savu nozīmīgo darbu un pārstāvēt savas intereses bez tieša nozares atbalsta. Vēlamies nodrošināt, ka pacientu grupas, kas piedalās likumdošanas procesā, patiešām pārstāv savu pacientu intereses un nav atkarīgas no uzņēmumu finansiāla atbalsta;
27. **veselība un nodokļi** – ETP grupa stingri atbalsta ideju veicināt tādu Eiropas lauksaimniecības produktu ražošanu un patēriņu, kas veicina veselīgu dzīvesveidu, piemēram, mudinot dalībvalstis

piemērot produktiem, cita starpā augļiem un dārzeņiem, mērķtiecīgākas PVN likmes;

28. **veselība, informācija, pārredzamība un dezinformācija** – vakcinācija ir būtiski svarīga, lai nodrošinātu labu sabiedrības veselību.

Aizsargājošu vakcīnu plaša mēroga ieviešana Eiropā ir ievērojami palīdzējusi likvidēt vai ierobežot daudzas infekcijas slimības, taču vakcīnas ir pašas savu panākumu gūstā. Mūs satrauc tendence vilcināties attiecībā uz vakcīnām, un mēs brīdinām par sekām, ko tā rada veselībai. Izglītības un informētības uzlabošanas programmām dalībvalstis un ES līmenī ir uzdevums cīnīties pret maldinošu informāciju par vakcīnu lomu sabiedrības veselībā. Tāpēc ETP grupa aicina ES līmenī īstenot no programmas "ES veselība" finansētas izglītojošas programmas un sabiedrības informēšanas kampaņas, uzsverot vakcīnu pozitīvo ietekmi. Eiropas Komisijai ir vēl vairāk jāstiprina dalībvalstu politikas un programmu koordinācija. Eiropas Savienībai būtu jāziņo par savām darbībām un plāniem plašāk un profesionālāk, lai veidotu vispārēju izpratni par ES darbību;

29. **veselība un starptautiskā sadarbība** –

veselīgas dzīves nodrošināšana un visu labklājības veicināšana neatkarīgi no vecuma ir viens no ilgtspējīgas attīstības mērķu pamatelementiem. Šī pandēmija pasaulei vairāk nekā jebkad iepriekš ir apliecinājusi, ka valstis nevar cīnīties pret globālu ārkārtas situāciju vienas pašas un ka profilakses, reaģēšanas un atveseļošanas laikā ir vajadzīga dziļa koordinācija, saskanība un solidaritāte ar starptautiskām, globālām veselības organizācijām. Tāpēc mēs ETP grupā aicinām uz spēcīgāku, izteiktāku un tālredzīgāku sadarbību ar PVO un visām starptautiskajām aģentūrām, kuras tiecas uz ilgtspējīgu attīstību, pirmajā vietā liekot veselības drošību. Pandēmija ir apliecinājusi, ka ir svarīga solidaritāte ar kaimiņvalstīm un attīstības valstīm, tām palīdzot stiprināt savas veselības sistēmas. ES ir jānodrošina, ka sponsorētas organizācijas veic darbības saskaņā ar humanitārajiem principiem un ka finansējums netiek izmantots, lai veicinātu koncepcijas un prakses, kas neatbilst starptautiski atzītajām cilvēktiesībām un cieņai un ir pretrunā vietējo kopienu identitātei, reliģiskajiem uzskatiem, kultūras tradīcijām, vērtībām un dzīvei. ETP grupa ierosina rīkot ikgadēju Eiropas "pandēmijas zinātnes samitu", lai Eiropā veicinātu farmācijas

nozares, lēmumu pieņēmēju un citu ieinteresētu personu tikšanos;

30. būtu jāapsver **tirdzniecības pasākumi**,

lai nodrošinātu zāļu, vakcīnu, individuālās aizsardzības līdzekļu, medicīnisko ierīču un tām nepieciešamo elementu pieejamību un netraucētu plūsmu Eiropas Savienībā un visā pasaulē. ES būtu jānodrošina savu piegādes ķēžu stratēģiskā autonomija un jāpalielina to noturība, dažādojot aktīvu farmaceitisko sastāvdaļu, medicīnas preču un izejvielu importu. ES būtu jāstiprina ārvalstu tiešo ieguldījumu skrīnings, lai aizsargātu stratēģiskas veselības sektora nozares no ārvalstu veiktas pārņemšanas. Ir svarīgi joprojām aizsargāt ES tradicionālo un skaidro apņemšanos attiecībā uz brīvu tirdzniecību un neizmantojot protekcionismu un farmaceitiskās ražošanas piespiedu repatriāciju uz ES. ES veselības sistēmām tas nebūtu izmaksu ziņā efektīvi vai ilgtspējīgi salīdzinājumā ar stimulējošu pieeju. Taču būtu jāuzsāk skaidrs dialogs ar ārpus ES esošām valstīm, kurās nozīmīgā apmērā tiek veikta ES zāļu un aktīvu farmaceitisko sastāvdaļu ražošana, lai nodrošinātu uzticamu piegādi ES iedzīvotājiem.